

Zétényi Zsolt

A Szent Korona-tanról Magyarországon 2019-ben

I. Sok szó esik manapság az éltető hagyományt kutató és ápoló közösségekben történeti alkotmányról, jogfolytonosságról, a hagyományos értékek védelméről. A 2011. évi Alaptörvény alkotmányértelmezési kötelezettségként állapítja meg a történeti alkotmány vívmányainak figyelembevételét. Történeti alkotmányunk meghatározó jelentőségű, legértékesebb vívmánya a Szent Korona-tan, amelyre sokan a csodavárás érzésével gondolnak, míg mások – szerencsére egyre kevesebben – a tudatlanság vagy ellenérzés által vezetve elemi elutasításukat vagy közömbösségüket hangoztatják. Pedig a magyar politikai gondolkodás ezen ragyogó terméke jelen korunk számára is érvényes üzeneteket, tartalmakat, irányokat mutat meg, természetesen a jelenkor sajátos kérdéseinek megfelelően, amint ez a történelemben máskor is így volt.

Magyarország 2011. évi Alaptörvénye, a 2012. január 1-jén hatályba lépett „Húsvéti alkotmány” Nemzeti hitvallás elnevezésű bevezetése, preambuluma szerint: *„Tiszteletben tartjuk történeti alkotmányunk vívmányait és a Szent Koronát, amely megtestesíti Magyarország alkotmányos állami folytonosságát és a nemzet egységét. Valljuk, hogy a történeti alkotmányunkban gyökerező önazonosságunk védelmezése az állam alapvető kötelessége.* [Az utolsó mondat 2018. június 29-én lépett hatályba. Alaptörvény, hetedik módosítás. MK 2018. 97. sz. Magyarország Alaptörvényének hetedik módosítását az Országgyűlés a 2018. június 20-i ülésnapján fogadta el.] *Nem ismerjük el történeti alkotmányunk idegen megszállások miatt bekövetkezett felfüggesztését.*”

Az előbbiekből kötelező értelmezési elv lett az R) cikk (1) bekezdése által: *„Az Alaptörvény Magyarország jogrendszerének alapja. (2) Az Alaptörvény és a jogszabályok mindenre kötelezőek. (3) Az Alaptörvény rendelkezéseit azok céljával, a benne foglalt Nemzeti hitvallással és történeti alkotmányunk vívmányaival összhangban kell értelmezni. (4) Magyarország alkotmányos önazonosságának és keresztény kultúrájának védelme az állam minden szervének kötelessége.”* [2018. június-29-én lépett hatályba. Hetedik módosítás. MK 2018. 97. sz.]

E kötelező alkotmányértelmezési forrásként tiszteletben tartandó vívmányok legjelentősebbike a történeti alkotmány meghatározó kulcsfontosságú eleme: a Szent Korona-tan. A törvényekből, szokásokból felépülő, 1944. március 19-éig, a német birodalmi megszállásig érvényesülő történeti alkotmány az európai kontinensen az egyetlen volt, amelyet szívesen hasonlítottak a régiek az angol alkotmányhoz – szerintünk nem alaptalanul. Ez meghatározó elemként, az egész történeti jogot besugárzó hatalomforrásként, a nemzet történeti tapasztalatának, s egyben a transzcendens isteni üzenet megtestesítőjeként jelenítette meg a Szent Koronát, fizikai valóságában, egyszersmind eszmeiségében is. Megmutatta államvezetési elvként, hatalmi forrásként,

nélkülözhetetlen szellemi pilléreként, közjogi-erkölcsi kőszikla gyanánt. Méltán helyezhetjük el a Szent Korona-tant és a magyar történeti alkotmányosságot a jogállamot megalapozó joguralmi elv intézményes érvényesülésének példái között, összehasonlítva, egy szinten szemlélve a rule of law angolszász és a Rechtstaat német eszméjével (Horváth Barna: *Joguralom és parancsuralom*, in: *Jogállam*, 1993. évi. 1. sz., 71–78. oldal).

Csernoch János, az utolsó magyar királykoronázáson szolgálatot teljesítő esztergomi érsek, bíboros hercegprímás, aki a Szent Koronát szentségi eljárásban utoljára érintette és helyezte a miniszterelnökkel együtt az utolsó magyar király fejére, ezt írta a koronázási emlékkönyvbe a Szent Korona-tanról (A SZENT KORONA Irta: CSERNOCH JÁNOS bibornok-hercegprímás, in: *Koronázási Album. Érdekes Újság kiadása, Budapest, 1917*).

„Csodálatosan mélyértelmű a magyar jognak tanítása, amely szerint a szent korona a magyar államnak titokzatos megszemélyesítője és minden jognak forrása. A koronában a király és a nemzet egy testet alkot. A király a fej, a polgárok a tagok.

Amint a testnek minden szerve az élő organizmus javára változatlan törvényszerűséggel működik, úgy kell a magyar nemzettest szerveinek is a magyar nemzet javára állandó egyetértéssel és céltudatossággal dolgozniok.

Ezt az igazságot juttassa eszünkbe a koronázás napján a szent koronának sugárzó fénye és égesse bele a lelkünkbe.

A szent korona tana azért született magyar földön, mert itt van rá legnagyobb szükség.”

*Dr. Csernoch János
bibornok, hercegprímás,
vni érsek.*

Mi a Szent Korona-tan, s mennyire, miképpen és hogyan volt és van jelen a Szent Korona és tana az elmúlt és a mai magyar gondolkodásban, jogrendben és politikai gyakorlatban? Ez valamivel szűkebb megközelítés, mint hogy az egész történeti alkotmány működési módját vizsgálnánk, mindazonáltal a történeti alkotmány lényeges elemeinek hordozója a Szent Korona-tan. Melyek azok az elemek, amelyek a Werbőczy által az 1514-es tripartitumban összefoglalt, megfogalmazott, tételesített meghatározásból kibonthatók?

I. rész, 3 cím 6. § *Miután pedig a magyarok a szent lélek kegyelmének ihletéből, szent királyunk közremunkálása által az igazságnak felismeréséhez és a katolikus hitnek vallásához jutottak és Őt önként királyukká választották és meg is koronázták: a nemesítésnek s következésképpen a nemeseket ékesítő és a nem nemesektől megkülönböztető birtok adományozásának jogát s teljes hatalmát az uralkodással és országgal együtt a község a maga akaratából, az ország szent koronájának joghatósága alá helyezte és következésképpen fejedelmünkre és királyunkra ruházta; ettől fogva Ő tőle ered minden nemesítés és e két dolog mintegy a viszonos átruházásnál és a kölcsönösségnél fogva,*

annyira szorosan függ egymástól mindenha, hogy egyiket a másiktól külön választani és elszakítani nem lehet s egyik a másik nélkül nem történhetik.

7. § Mert a fejedelmet is csak nemesek választják, és a nemeseket is csak a fejedelem teszi azokká, s ékesíti nemesi méltósággal.

4. cím

Mert mihelyt fejedelmünk bármely állapotú embert jeles tetteiért és szolgálataiért várral vagy mezővárossal akár pedig majjorral vagy más birtokjoggal megajándékoz, az a fejedelemnek ilyen adománya által (ha ezt törvényes iktatás követi), azonnal valóságos nemessé lesz és a parasztság állapotának minden igája alól kikerül.

1. § És ezt az adományos szabadságot a miéink nemességnek mondják. A honnan az ily nemesek fiait joggal örökösöknek és szabadoknak nevezzük. Az ilyen nemeseket az imént említett javakban való részesülés és összekötésnél fogva a szent korona tagjainak tartjuk, a kik senki más hatalmának alávetve nincsenek a törvényes megkoronázott fejedelmén kívül.

II. rész 3. cím 3. § A fejedelem mindazáltal egyedül a maga akaratából és önkényesen, kiváltképen az isteni és természeti jogot sértő dolgokban és az egész magyar nemzet régi szabadságának ártalmára semmit sem rendelhet; hanem össze kell hívnia és megkérdeznie a népet; ha vajjon ennek az ilyen törvények tetszenek-e vagy sem? a kik ha igennel felelnek, azontúl az ilyen végzéseket (az isteni és természeti jog mindig épségben maradván) törvényekül tartjuk meg.¹

A tan meghatározó eleme az isteni kegyelem. A népfelségnek azon döntése valamikor az ősidőkben, amely szerint az ország Szent Koronájának joghatósága alá helyezte a főhatalmat, a szöveg szerint „a Szentlélek kegyelmének ihletéből” történt (I. rész 3. cím 6. §). Azt is világosan megállapítja, hogy a fejedelem „az isteni és természeti jogot sértő dolgokban és az egész magyar nemzet régi szabadságának ártalmára semmit nem rendelhet” (II. rész 3. cím 3. §).

A hatalomátruházás aktusában benne foglaltatik a népfelség elve, amint Molnár Kálmán, a két világháború közötti kiváló közjogász írta, „a Szent Korona közjogi gondolatában is az államhatalom végső gyökere a nemzet akarata”. Ilyen értelemben a Szent Korona két tényezője – a király s a nemzet – közül az alaptevéző, a forrás a nemzet.

Innen van a királyi hatalom átruházása a királyra, a nemzet által való koronázással (Molnár Kálmán: *Magyar közjog*, Pécs, 1929, 250–253. old.). A Szent Korona tagjaiként határozza meg a nemzet, az ország tagjait a régi írás, amely szerint a nemesi nemzet (főpapság, szabad királyi városok) a Szent Korona tagjai voltak, majd a jogkiterjesztés 1848. évi nagy forradalmi alkotmányreformja után az egész nép politikai nemzetté, a Szent Korona tagságává emelkedett. Ugyanígy a szervesség értelmében a Szent Korona feje a király volt.

A tan szerint a Szent Korona minden hatalom forrása, minden hatalom, nemesi és birtokjog tőle ered és reá száll vissza, így adomány, hűség és visszaháramlás (hűtlenség, magszakadás esetén), nemesítés és birtokhagyományozás

¹ Werbőczy István Hármaskönyve. Magyar Törvénytár 1000–1895. Millenniumi Emlékiadás, 1997. Szerkesztő: Dr. Márkus Dezső, I. rész 3. cím, II. rész 3–4 cím.

egyetlen hatalmas, önmagába visszatérő zárt kört jelentett a régiségben. Ám ez az állapot az 1848-as reform által lényegesen megváltozott és átalakult.

A Szent Korona-birtoktan – amely szerint minden birtokjog gyökere az adományozó és visszafogadó Szent Korona, a fő tulajdonjog alanya – jogi feltételei megszűntek az 1852-es osztrák császári ósiségi nyílt parancs által először bevezetett szabad birtokforgalmat elfogadó 1861-es Ideiglenes Törvénykezési Szabályok folytán. Jelenkorunkban a nemzeti vagyon védelmének elve, az elidegeníthetetlen nemzeti vagyon törvényes megóvásának követelménye feleltethető meg a régi birtoktannak.

A Szent Korona-tan tartalmaként megállapítható, hogy a következő elvek bonthatók ki belőle, mint amelyek ténylegesen érvényesültek is. Ilyen elv a joguralom elve, amely szerint az emberek nem más emberek önkényének, hanem törvényeknek vannak alávetve; a függetlenség elve, amely szerint Magyarország más államnak alá nem vetett független ország; s ezzel összefüggésben a személy méltóságának az elve, ami a belső, az államhoz képest létező (viszonylagos) függetlenséget jelentette – „*az én házam az én váram*” angol elvének megfelelő felfogás nálunk is érvényesült –, következett belőle a jogegyenlőség elve is, hiszen a Szent Korona-tagság egyenlőségi társulást is jelentett. Szerves része volt a jogfolytonosság is, hiszen a Szent Korona hatalmának egy része koronázások által és ezen körben koronázási eskük és hitlevelek sorozatában szállt át a megkoronázott uralkodóra, ami azt jelentette, hogy koronázásról koronázásra esküt kellett tenni a megkoronázandó, illetve a megkoronázott király a régi magyar szokásokra és törvényekre, ami folyamatosságot jelentett az alkotmányosságban. Hiszen koronázásról koronázásra, királyról királyra minden koronázás az alkotmányosság megerősítését is kifejezte, így a jogfolytonosság biztosítója is volt.

Adódik a kérdés, hogy napjaink Magyarországon mennyire, hogyan érvényesülnek ezek a tartalmi elemek? A válaszadáshoz szemrevételeznünk kell egyrészt a hatályos Alaptörvényt, másrészt bizonyos alapintézményeket és a társadalmi folyamatok fő irányait, ami hosszú elemzést igényelne, így ennek a vizsgálatnak csak egyes alapelemeit mutathatjuk meg.

A Szent Korona által kifejezett gondviselés-szerűség, az isteni akarat közvetítő erő jelenlétének tudata közismert módon meggyengült. A társadalom nagyobb része – jóllehet a többség bizonyos vallásokhoz kapcsolódónak vallja magát – nem képes az isteni akarat jelenlétében gondolkodni. Mindezt korunk számos jelensége nyilvánvalóvá teszi, mindazonáltal nem szakadt meg teljes mértékben az Isten-kapcsolat, van még esély...

További kérdés: a népfelség elve érvényesül-e? Ezen elv az Alaptörvény megfelelő szakasza alapján jelen van az Alaptörvényben és megnyilatkozik különösen az országgyűlési és önkormányzati választásokban, ám a népszavazások során meglehetősen szűk körre szorult vissza a gyakorlatban. *A közhatalom forrása a nép* (Alaptörvény, Alapvetés B).

Minden világi hatalom gyökere és forrása a nemzet, amely – ha van megkoronázott király, akkor a királlyal együtt, ha nincsen, akkor egyedül – alkotta a Szent Korona egész testét, megtestesítve a főhatalom teljességét. A népfelséget hordozó közösség tagjainak, 1848 óta a magyar állampolgárok összességének mellérendeltsége mintegy a nemzet tagjainak testvéri közössége.

A királyi hatalom Isten kegyelméből való a történeti időkben mindig, de Magyarországon a trón betöltése, a koronázás mint a világi hatalom átruházása mindig a nemzet döntésén, választásán alapult. Következésképpen – amint a két világháború közötti király nélküli királyságban kifejtették –, királyi hatalom hiánya esetén a nemzetszuverenitás és a Szent Korona-tagság teljes jogú birtokosa megtestesítője a nemzet, amely jogosult a hatalom teljességét gyakorolni. Természetesen fordítva nem lehetséges, nemzet nélkül a király nem gyakorolhat hatalmat. Ezek az elemek, lévén, hogy manapság a király mint államfő alkotmányos intézményként nem létezik, nem érvényesülhetnek. Megállapítható azonban, hogy a Szent Korona-tan meghatározó elemét jelentő népfelség elvére épül a jelen magyar alkotmányosság is. A Szent Korona-tagság történelmi mellérendeltsége nyelvre, vallásra, etnikai hovatarozásra tekintet nélkül (az alá-fölé rendeltség elvével ellentétben) ma is alkalmas valódi nemzeti közösség megteremtésére, társadalmi érdekek és értékek védelmére. A mellérendeltség elvének sérthetetlenségére történetileg a Szent Korona-tan adott eszmei és normatív biztosítékot Werbőczy formulájában.

A magyar nemzet egészen kivételes esetektől eltekintve nem ismert, nem ismer el maga fölött személyi hatalmat. A hűség, a hódolat a Szent Koronának szólt, a szolgálatok is a Szent Koronát illették.

Napjainkban azon elv, amely szerint a Szent Korona minden hatalom forrása, sem az elméletben, tehát az egyetemi oktatásban vagy a jogtudományi művekben, sem a gyakorlatban nem elfogadott, legalábbis nem említik létező elvként. Megjegyzendő, hogy a Szent Korona ezen jellege semmilyen törvényben nem jelent meg a múltban sem, s a gyakorlati jogalkalmazásban igen ritkán hivatkoznak rá. Közös a régiség és a jelenkor között, hogy a Szent Korona mindenhatósága és hatalomforrás-jellege törvényi szinten ugyanúgy nincsen meg a történeti időkben, ahogy jelenleg sem. Így sem megtagadva, sem nyilvánvalóan elfogadva nincsen, ám a történeti alkotmány vívmányaként szerintünk teljes joggal lehet rá hivatkozni. Ilyen hivatkozással közvetlenül nem találkozunk.

A Szent Korona feje a királysági államformában a király volt. Magyarország államformája jelenleg köztársaság, Magyarország köztársasági elnöke bizonyára nem tekinthető a Szent Korona fejének. Jelentős módosulás, hogy az ország elnevezése nem Magyar Köztársaság, hanem Magyarország. Ám a köztársasági elnök nem képes betölteni azt a szerepet, hogy a nemzet egységét reprezentálja, legfeljebb abban van különbség, hogy volt köztársasági elnök, aki egyáltalán nem, míg más köztársasági elnök nagyobbrészt felelt meg ennek a követelménynek, de egészében egyik sem.

Aligha vitatható, hogy a király – aki az Isten-kegyelmiség és a népfelség együttes hordozója volt a legrégebbi időben, és aki ennek az erős legitimáló erejű együttes hatásnak hordozója volt még a legutolsó királyok idején is, ha nem is annak teljes értelmében, mint a szakrális uralkodók – nyilván sokkal alkalmasabb volt arra a szerepre, amelyet a jelen Alaptörvény 9. cikke úgy határoz meg, hogy „Magyarország államfője a köztársasági elnök, aki kifejezi a nemzet egységét és őrökdi az államszervezet demokratikus működése felett”. A köztársasági elnöki intézménynek és a köztársasági elnököknek a történeti alkotmány államfőjéhez, a Szent Korona fejéhez képest jelentős legi-

timációs hiánya van. Ez nem elméleti értékelés, hanem a gyakorlat, a politikai közjogi valóság által adott megállapítás, s még inkább helyzet.

A folyamatosságra utalnak az Alaptörvény azon mondatai, amelyek jogértelmezési szerepet is kapnak, tekintettel az R cikk azon rendelkezésére, amely szerint *„annak rendelkezéseit a benne foglalt nemzeti hitvallással és történeti alkotmányunk vívmányjaival összhangban kell értelmezni”*, továbbá hogy *„Magyarország alkotmányos önazonosságának és keresztény kultúrájának védelme az állam minden szervének kötelessége”*. Ezek – mint a nemzeti hitvallás általánosan látszó, ám súlyos, jogértelmezési jelentőségű kijelentései és megállapításai – alkotmányt alakító jelentőséggel bírnak. Az Alaptörvény erőteljesen a történeti alapokra utaló és keresztény gyökereket említő megállapításai a Szent Korona-tan tekintetében is folyamatosságot, ha úgy tetszik, jogfolytonosságot fejeznek ki.

Ugyanakkor, amikor elismerjük az Alaptörvény érdemeit, egyebek mellett a Szent Korona-tan szó szerint nem említett, de tartalmilag az előbb említett jegyek meglétére tekintettel követendő elvére, szólnunk kell a társadalmi életet jelentősen meghatározó jogalkotási folyamatokról, irányzatokról, hiányosságokról.

A jogfolytonosság tekintetében fölvethető, hogy megtörtént-e a teljes jogrendszer átvizsgálása a jogfolytonosság megszakadásának időpontjára, 1944. március 19-ére való figyelemmel, azaz a nem legitim hatalomtól származó törvények tételes mérlegre tétele. Nem történt meg, s ahogy távolodunk az időben a jogfolytonosság megszakadásától, úgy válik egyre kevésbé lehetségessé. A 75 év alatt jogviszonyok végtelen sora keletkezett, itt nemcsak jogszabályokról, hanem az emberi életekben, társadalmi folyamatokban végbement változásokról is szó van. Ezért ez a tételes vizsgálat véglegesen megghiúsultnak tekintendő.

II. A Szent Korona-tagság az újkorban az egész nemzetet kifejező, megjelenítő politikai nemzet értelmében értelmezhető. A Szent Korona-tagság nem más, mint a nemzet, mégpedig nem az etnikai-nyelvi, azaz kulturális nemzet, hanem mindazok, akik a magyar Szent Korona országaihoz mint állampolgárok kapcsolódtak felmenőik által. Magyarán: a magyar állampolgárok leszármazottait – abban az esetben, ha kifejezik határozott szándékukat Magyarországhoz tartozásukról, kötődésükről, s így kérik a magyar állampolgárságot – a Szent Korona tagjainak, a magyar politikai nemzet részének kellene tekinteni. Ezzel a törvény hiánya miatt ma még törvényesen nem létező közösséggel mint szellemi-virtuális nemzettel számolni, szellemi létezését tömegközlésben és más alkalmas módon ápolni, erősíteni kellene. Nem tarthatjuk elegendőnek, bár indokait jól értjük, a magyar etnikai állampolgárság elvét és gyakorlatát, amely a magyar állampolgári körbe egyszerűsített honosítással, tömegesen csak és kizárólag a magyar etnikumhoz tartozókat fogadja be. Ez nem felel meg az évszázados magyar állampolgársági elveknek, amelyek nem ismertek nyelvi megkülönböztetést leszármazással megszerzett állampolgárság körében, s amelyek a hazamegtartó, Kárpát-medencét megőrző nemzetstratégiának sokkal jobban megfelelnek, nem állítanak korlátokat magyar és nem magyar Szent Korona-tagok közé. Gondoljuk meg: hány magyar és hány magyar állampolgár(tól) leszármazott él az elszakított területeken!

A múlttal való szembenézés bizonyos alappillérei, így különösen a büntetőjogi igazságtétel és a vagyoni kárpótlás, valamint a nemzeti vagyon védelme kérdéskörében indokolt a részletesebb vizsgálódás. Az igazságosság elve a Szent Korona-tannal szorosan összefügg, tekintettel arra, hogy azt az isteni joggal is kapcsolatosan fejtette ki eredetileg a *Hármaskönyv* szerkesztője. A régi magyar jog – a Szent Korona-tant is beleértve – jelentős természetjogi elemeket hordozott, azért, mert az igazságosság mércéjével méretett meg sokkal inkább, mint az új- vagy legújabb korban alkotott törvények. Nem így korunkban, amikor megállapítható, hogy a nemzet sérelmére, annak tagjai ellen elkövetett legsúlyosabb bűncselekmények miatt való felelősségre vonás is megghiúsult azért, mert a politikai vezető csoportok meghatározó része tudatosan megghiúsította az erre irányuló törvényhozási szándékot. A 2011-es Alaptörvény ugyan szakított ezzel a magatartásmóddal, ám a jogalkalmazás szintjén ennek a szakításnak alig volt következménye. A felelősségre vonás szervezeti feltételeit is fogyatékosan teremtették meg, valódi szándék a felelősségre vonásra ezután sem volt észlelhető. Ezért, továbbá mert a felelősségre vonásnak a biológiai feltételei is legnagyobb részben megszűntek, az igazságtétel ebben a jelentős dimenzióban mint alapérték, sarkalatos erény, jogállami követelmény megghiúsult a magyar társadalom kárára.

A vagyoni kárpótlás és a személyes sérelmek orvoslása terén számos törvényhozási aktus született, amelyek nevükből is kitűnően, részleges kárpótlást nyújtottak a sérelmet szenvedetteknek, illetve jogutódjaiknak, azoknak, akik a legitimitás nélküli önkényuralmi rendszerben tulajdonfosztást vagy más vagyoni sérelmet voltak kénytelenek elszenvedni. E folyamat legnagyobb hibája, hogy a még meglévő vagyontárgyak visszaszolgáltatásáról nem történt rendelkezés, azaz a reprivatizáció törvényhozási szinten, tudatos kormányzati döntés folytán, a törvényhozás segédletével elutasításra került. A vissza nem szolgáltatható vagyonért való kárpótlás ügye az egész társadalom vagyoni teherbírásától is függött, de ennek mértéke megítélésünk szerint aránytalanul csekély volt – figyelembe véve az egyéb irányú hatalmas mértékű állami kiadásokat elhatározó döntéseket (például bankkonszolidáció) is –, kellett és lehetett volna lényegesen kedvezőbb az érintettek javára.

A Szent Korona-birtoktan jelenkori értelmezése a nemzeti vagyon védelmének kérdéskörében mutatkozik meg, tekintettel arra, hogy a magyar jogrendben a régiségtől kezdve jelentős súlyt kapott a közösségi vagyonnak a megvédése, ami végigkövethető a vérszerződéstől az Aranybullán és Nagy Lajos király ősiségtörvényén át egészen az újkorig. A nemzeti vagyon védelme, különösen a földvagyon tekintetében nem teljes körű, a föld európai uniós jog alapján sem minősül elidegeníthetetlen nemzeti vagyonnak. Így külföldiek szigorú korlátozó feltételekkel való földvásárlása is lehetséges, s nem jelentéktelen mértékben végbe is ment ilyen tulajdonváltás. A földvagyon védelmének törvényi környezete mindazonáltal jelentős mértékben mérsékli és késlelteti a földnek tömegesen külföldi kézbe, tulajdonba jutását. Ennek teljes mértékben való kizárása és megakadályozása azonban az Európai Unió alapszerződésének módosítását is igényelné, amelyet Magyarország csak több országgal együtt kezdeményezhet.

Összességében akkor, amikor a Szent Korona-tannak a jelen magyar jogban és valóságban való jelenlétét vizsgáljuk, a következő megállapításra juthatunk:

A Szent Korona-tan részét alkotó olyan elemek, mint a kereszténység, a népfelség, a kölcsönösen ellenőrzött és korlátozott hatalomgyakorlás, a joguralom, a törvény előtti egyenlőség, a személy méltósága, jelentős elemeiben megvan a jelenkor jogrendszerében is. Ez a megállapítás érvényes bizonyos mértékig az alkotmányos folytonosság tekintetében is.

Az alaki jogfolytonosság tekintetében – amelynek alapkérdése, hogy a történeti alkotmányban létezett alapintézmények, így a királyi tisztség működési rendje helyreállt-e – egyértelmű a válasz, hogy ez nem történt meg. Ugyanakkor az anyagi jogfolytonosság követelményeinek figyelembe vétele, tehát az, hogy a történeti jog szellemisége, értékrendje érvényesül-e a jelen korban, kedvezőbben ítéltető meg. A történeti alkotmány vívmányaira, s ezen belül a meghatározó központi szerepű Szent Korona-tanra megnyílt a magyar alkotmányosság kapuja, s mi több, kötelező jogértelmezési elvként hivatkozik a benne is lévő értékekre. A jövő nagy kérdése az, hogy a jogalkalmazás berkeiben hogyan, milyen mértékben történik meg a történeti alkotmány újra befogadása. Nyilván a változtatandók változtatásával, korunk követelményeinek és kérdéseinek szem előtt tartásával. Reménykeltő az az érvelés, amely az Alkotmánybíróság 2016-os, az európai uniós jog és a magyar alkotmányosság viszonyával foglalkozó határozatában így szól:

„A magyar Alkotmánybíróság az alkotmányos identitás fogalma alatt Magyarország alkotmányos önazonosságát érti, és tartalmát az Alaptörvény egésze, illetve egyes rendelkezései alapján, az Alaptörvény R) cikk (3) bekezdése szerint azok céljával, a Nemzeti Hitvallással és történeti alkotmányunk vívmányaival összhangban, esetről esetre bontja ki.” A történeti vívmányok példálódzva így minősülnek az AB olvasatában: *„a szabadságjogok, a hatalommegosztás, a köztársasági államforma, a közjogi autonómiák tisztelete, a vallásszabadság, a törvényes hatalomgyakorlás, a parlamentarizmus, a jogegyenlőség, a bírói hatalom elismerése, a velünk élő nemzetiségek védelme.”*

Magyarország történeti alkotmánya alkotmányos önazonosságot megtestesítő jellegéről szemléletesen szól Varga Zs. András alkotmánybíró a hivatkozott alkotmánybírói határozatot megerősítő, párhuzamos indokolásában: *„Az alkotmányos önazonosság nem univerzális jogi érték, hanem az egyes államok, az azokat alkotó közösségek, a nemzet olyan sajátossága, amely más nemzetekre nem vagy nem ugyanúgy vonatkozik. Magyarország esetében a nemzeti identitás különösképpen elválaszthatatlan az alkotmányos önazonosságtól.*

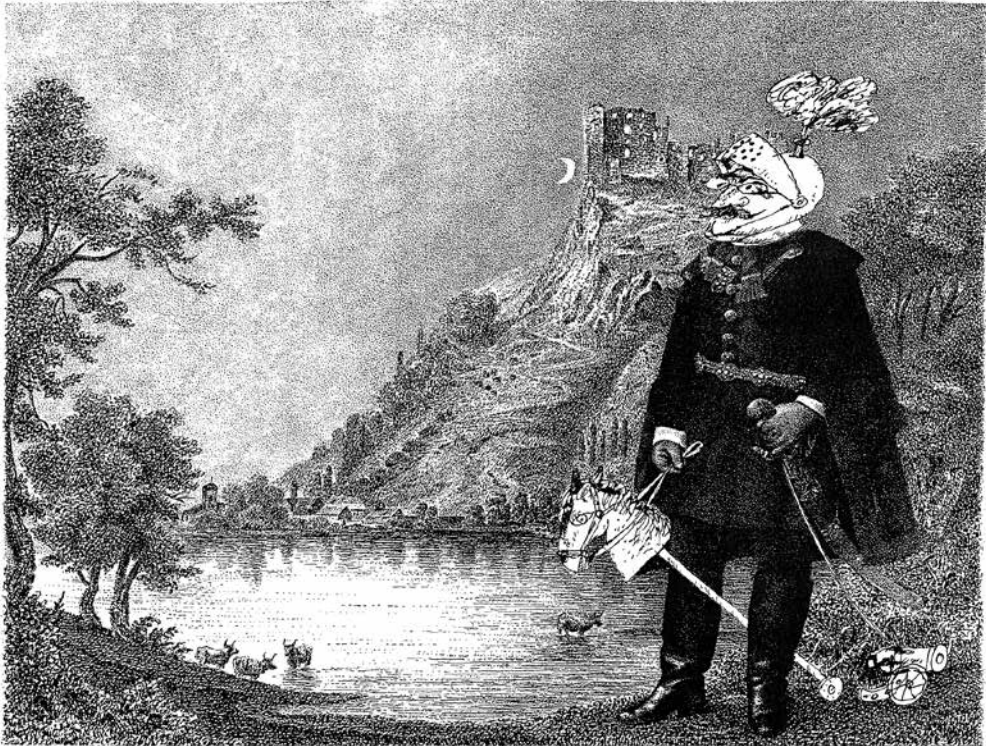
Az ország alkotmányos kormányzása egyike volt azoknak az alapértékeknek, amelyekhez a nemzet mindenkor ragaszkodott, és amely akkor is élő érték volt, amikor az országot vagy nagyobb részét idegen hatalmak tartották megszállásuk alatt. Ezt a jogi értéket jogszabályok jelenítették meg, azokból ismerhető fel: szabadságjogok és hatalomkorlátozás (Aranybulla), közjogi autonómiák tisztelete (Tripartitum), vallásszabadság (tordai törvények), törvényes hatalomgyakorlás (Pragmatica Sanctio), parlamentarizmus, jogegyenlőség (1848. évi áprilisi törvények), hatalommegosztás, bírói hatalom elismerése, nemzetiségvédelem (a kiegyezés törvényei). Ezek történeti

alkotmányunk olyan vívmányai, amelyeken az Alaptörvény és általa a magyar jogrendszer nyugszik. Mivel az önazonosságot alkotó értékek a történeti alkotmányfejlődés alapján jöttek létre, olyan jogi tények, amelyekről nemcsak nemzetközi szerződéssel, de még az Alaptörvény módosításával sem lehetne lemondani, mivel jogi tények jogalkotás útján nem változtathatók meg.” (Az Alkotmánybíróság 22/2016. [XII. 5.] AB határozata [64])

Minden esély és lehetőség megvan tehát arra, hogy a Szent Korona-tan jelentősen megváltozott formákban, az annak meghatározó részét jelentő népfellegi elv jegyében – akár nevesítve, akár meg nem nevezve, amint a történetiségben sem nevezték meg évszázadokig – újra jelen legyen alkotmányos gondolkodásunkban, a törvényhozásban és törvényértelmezésben.

Isten és a történelem óvja Magyarországot!

GYULAI LÍVIUSZ

MIKSZÁTH KÁLMÁN: BESZTERCE OSTROMA